

- b) poznawcze – oddziaływanie na myślenie i wyobraźnię dziecka (odwrócenie uwagi dziecka od bólu),
- c) behawioralne:
 - ćwiczenia oddechowe dostosowane do wieku dziecka np. głębokie oddychanie,
 - stopniowa relaksacja (metoda napinania i rozluźniania mięśni),
- d) fizykalne – dotyk (głaskanie, trzymanie, kołysanie, masowanie rąk, pleców, stóp, głowy, brzucha),

7. Stany naglące w onkologii dziecięcej – objawy, postępowanie:

- 1) Zespół żyły głównej górnej;
- 2) Tamponada serca;
- 3) Ostra niewydolność oddechowa i krążeniowa;
- 4) Wzrost ciśnienia śródczaszkowego, ostre wodogłowie;
- 5) Złamania patologiczne;
- 6) Martwiejące zapalenie jelit.

8. Żywienie dziecka z chorobą nowotworową w trakcie chemioterapii i radioterapii:

- 1) Żywienie dojeli
- 2) Dobór diety;
- 3) Żywienie pozaj

9. Pielęgnacja stom

- 1) Rodzaje stomii
- 2) Przygotowanie z wyłonieniem
- 3) Pielęgnacja sto
- 4) Rodzaje i dobór
- 5) Powikłania (kr częściowa lub błony śluzowej
- 6) Problemy adap

sytuacji związanej
e przetoki, martwica
przetoki, wypadanie
i);

10. Pielęgnowanie guza mózgu.

nych – po usunięciu

- 1) Obserwacja w kierunku wystąpienia:
 - a) objawów wzmożonego ciśnienia śródczaszkowego (nudności, wymioty – szczególnie poranne, silny rozlany ból głowy, apatia, senność, splątanie, śpiączka, zwolnienie akcji serca, wzrost RR tętniczego, zaburzenie rytmu oddechowego, tarcza zastoinowa nerwu wzrokowego);
 - b) objawów neurologicznych (zaburzenia równowagi w chodzie i spoczynku, chód na szerokiej podstawie, zachwianie przy zmianie kierunku ruchu, upośledzenie celności i naprzemienności ruchów, przymusowe ustawienie głowy, oczopląs, zez, podwójne widzenie, zaburzenia mowy – mowa niewyraźna, skandowana, zaburzenia połykania, upośledzenie słuchu, szum w uszach, objawy psychiatryczne sugerujące psychozę, zespół urojeniowy lub depresja);
 - c) zespołu wklonowania/wgłobienia (zaburzenia świadomości, zaburzenia tętna, zaburzenia oddechu, wzrost RR tętniczego, gwałtowny ból głowy i karku, niepokój ruchowy, sztywność odmóżdzeniowa, rozszerzenie źrenic);
- 2) Problemy pielęgnacyjne po usunięciu guza mózgu:

- a) wzrost ciśnienia śródczaszkowego – krwawienie w łoży pooperacyjnej, obrzęk mózgu,
- b) niedrożność dróg oddechowych, trudności w oddychaniu – brak odruchu kaszlowego, uszkodzenie ośrodka oddechowego,
- c) bóle głowy, karku – rana pooperacyjna, wzrost ciśnienia tętniczego,
- d) rana pooperacyjna,
- e) wypuklenie się okolicy rany pooperacyjnej - narastanie wodogłowia,
- f) zespół opuszkowy – osłabienie lub zniesienie odruchu kaszlowego i połykania, trudności w porozumiewaniu się werbalnym,
- g) zaburzenia równowagi, chodu, nieskoordynowane ruchy rąk i nóg, drżenie zamiarowe, niedowład jednostronny czuciowy i/lub ruchowy, atonia mięśni,
- h) asymetria twarzy z opuszczonym kącikiem ust i poszerzeniem szpary powiekowej (nie domykanie powieki) – porażenie nerwu twarzowego,
- i) zespół tylnno-jamowy – mutyzm, zahamowanie aktywności, dziecko przestaje się odżywać, nie reaguje na kierowane do niego słowa, pozostaje prawie w bezruchu, przerywanym okresami dużego pobudzenia ruchowego połączonego z krzykiem lub jękiem,
- j) zapewnienie opieki rehabilitacyjnej, logopedycznej, psychologicznej.

11. Elementy profilaktyki zdrowotnej:

- 1) Programy profilaktyczne;
- 2) Edukacja zdrowotna.

Wskazówki metodyczne

Czas realizacji 15 godzin dydaktycznych

Metody/formy zajęć: wykład, dyskusja dydaktyczna, prezentacja multimedialna, pokaz na fantomie, pokaz w pracowni żywienia pozajelitowego, pokaz w Centralnej Pracowni Leku Cytostatycznego

Środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, algorytmy/standardy procedur medycznych, film, slajdy, plansze, wzory sprzętu jednorazowego użytku, fantom

KWALIFIKACJE KADRY DYDAKTYCZNEJ

Wykładowcami, opiekunami stażu mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie i aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa.
2. Posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego, pediatrycznego.
3. Posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie onkologii i hematologii dziecięcej, chirurgii dziecięcej, chirurgii onkologicznej.
4. Posiadają tytuł zawodowy magistra farmacji.
5. Posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień np. magister psychologii ze specjalizacją psycholog kliniczny i/lub psychoonkolog, teolog.

Piśmiennictwo:

- 1) Barczykowska E., Ślusarz R., Szewczyk M. (red): Pielęgniarstwo w pediatrii. Borgis, Warszawa, 2006
- 2) Bouchard R., Owens N.F.: Pielęgniarstwo onkologiczne. PZWL, Warszawa, 1982 (unikat)
- 3) Chybicka A.(red.): Od objawu do nowotworu –Wczesne rozpoznawanie chorób nowotworowych u dzieci. Urban&Partner, Wrocław, 2009
- 4) Dangel T. (red.): Leczenie bólu nowotworowego i opieka paliatywna nad dziećmi. Media Rodzina Warszawa 2001
- 5) De Walden-Gałuszko K.: Psychoonkologia w praktyce klinicznej. PZWL, 2011
- 6) Kaczmarek M., Piskorz-Ogórek K.(red.): Pediatria i pielęgniarstwo pediatryczne. Wybrane zagadnienia. Wydawnictwo Help-Med. Kraków 2014
- 7) Kędziora-Kornatowska K.: Pielęgniarstwo w opiece długoterminowej. PZWL, Warszawa 2010.
- 8) Koper A., Wrońska I.: Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobą nowotworową. Materiały pomocnicze dla pielęgniarek pracujących na oddziałach onkologicznych. Czelej, Lublin 2003
- 9) Kowalczyk J.R., Samardakiewicz M.: Dziecko z chorobą nowotworową. PZWL, Warszawa 1998
- 10) Krasuska M.E., Turowski K. (red.): Wybrane aspekty opieki nad pacjentem onkologicznym. Neurocentrum, Lublin 1996
- 11) Luxner L.K. (red. Polska) Drózdź-Gessner Z.: Pielęgniarstwo pediatryczne. Urban&Partner, Wrocław 2006
- 12) Madej G.: Chemioterapia onkologiczna dorosłych i dzieci. PZWL, Warszawa, 1999
- 13) Nowicki A. (red.): Pielęgniarstwo onkologiczne, Termedia Wydawnictwo Medyczne, Poznań 2009
- 14) Obuchowska I. (red.): Dziecko niepełnosprawne w rodzinie. WSiP, Warszawa 1999
- 15) Pawlicki M., Rolski J., Wiczyńska B.: Późne i odległe powikłania systemowego leczenia przeciwnowotworowego [w:] Onkologia Kliniczna pod red. Krzakowski M., Wydawnictwo Medyczne Borgis, Warszawa 2006
- 16) Piskorz-Ogórek K.: Opieka nad dzieckiem z chorobą nowotworową [w:] Pielęgniarstwo onkologiczne. Podręcznik dla studiów medycznych, pod red. Koper A., PZWL, Warszawa 2011
- 17) Piskorz-Ogórek K.: Wybrane programy edukacji zdrowotnej w pediatrii. Wydawnictwo Verlag Dashofer, Warszawa 2010

Piśmiennictwo uzupełniające:

- 1) Chybicka A., Sawicz-Birkowska K.: Onkologia i hematologia dziecięca. tom 1/2 PZWL, Warszawa 2008.
- 2) de Walden-Gałuszko K., Majkovicz M.: Jakość życia w chorobie nowotworowej. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994
- 3) de Walden-Gałuszko K.: Pielęgniarstwo w opiece paliatywnej i hospicyjnej. PZWL, Warszawa 2008
- 4) Dobrogowski J., Wordliczek J.: Leczenie bólu. PZWL, Warszawa 2007
- 5) Górnicki B., Dębiec B., Baszczyński J.(red.): Pediatria. Tom 1 i 2. PZWL, Warszawa 2002
- 6) Jarosz J.: Metody dostępu do naczyń krwionośnych w celu podawania leków w onkologii, [w:] Onkologia kliniczna, pod red. Krzakowski M., Wydawnictwo Medyczne Borgis 2006

- 7) Jaworski R.: Wynacznienia chemioterapeutyków, zapobieganie i leczenie, Medycyna Praktyczna, Onkologia 2006
- 8) Jędrusik Z., Koper A., Kaźmierczak B., Tujakowski J., Opieka pielęgniarska nad pacjentami leczonymi chemioterapią [w:] Pielęgniarstwo onkologiczne, pod red. Koper A., PZWL, Warszawa 2011
- 9) Kaźmierczak B.: Problemy pielęgnacyjne pacjentów w trakcie chemioterapii w: Koper A., Wrońska I. (red.), Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobą nowotworową, Wydawnictwo Czelej, Lublin 2003
- 10) Kawalec W., Limanowski A. (red.): Diagnostyka różnicowa najczęstszych objawów w praktyce pediatrycznej. PZWL, Warszawa, 2003
- 11) Koper A., Jędrusik Z.: Opieka pielęgniarska w trakcie podawania cytostatyków, [w:] Magazyn Pielęgniarki i Położnej, 2007
- 12) Kędziora-Kornatowska K.: Pielęgniarstwo w opiece długoterminowej. PZWL Warszawa, 2010.
- 13) Kowalczyk. J.: Przejść przez chorobę nowotworową dziecka. Wydawnictwo Urban&Partner, Wrocław, 2008
- 14) Kübler-Ross E.: Rozmowy o śmierci i umieraniu. Media Rodzina, Poznań, 2007
- 15) Kübler-Ross E.: Dzieci i śmierć. Media Rodzina, Poznań, 2007
- 16) Kułakowski A.: Onkologia w praktyce lekarza rodzinnego. PZWL, Warszawa, 2000
- 17) Madej G.: Chemioterapia onkologiczna dorosłych i dzieci. PZWL, Warszawa, 1999
- 18) Muscari.M., (red. polska) Bernat K.: Pediatria i pielęgniarstwo pediatryczne. Czelej Lublin, 2005
- 19) Nowicki A. (red.): Pielęgniarstwo onkologiczne, Termedia Wydawnictwo Medyczne, Poznań 2009
- 20) Pasek M., Dębska G. (red.) Interdyscyplinarna opieka nad pacjentem z chorobą nowotworową, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków 2011
- 21) Perek D., Roszkowski M.: Nowotwory ośrodkowego układu nerwowego u dzieci. Diagnostyka i leczenie. Warszawa, Fundacja Neuronet, 2006
- 22) Rubach M.: Wynacznienia leków przeciwnowotworowych [w:] Onkologia kliniczna pod red. Krzakowski M., Wydawnictwo Medyczne Borgis, 2006
- 23) Walusiak J., Węgrowska-Koski E., Pałczyński C. (red.): Cytostatyki. Narażenie zawodowe. Skutki zdrowotne. Profilaktyka. Orzecznictwo. OWIMP im. Prof. J. Nofera, Łódź, 2000/2008
- 24) Wronkowski Z., Brużewicz S.: Chemioterapia i radioterapia, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2007

AKTY PRAWNE

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 czerwca 1996 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy przygotowywaniu, podawaniu, przechowywaniu leków cytostatycznych w zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 1996r. Nr 80, poz. 376 z późn zm.)
2. Ustawa z dnia 6 września 2001r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008, Nr 45; poz. 271 z późn. zm.)
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 lipca 2010r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (Dz. U. z 2010, nr 139, poz. 940)